

400. 900. VÝROČIE VZNIKU
PRVEJ ZOBORSKEJ
LISTINY

400. 1140. VÝROČIE
PRVEJ PÍ SOMNEJ
ZMIENKY
O NITRE

NITRA, milá NITRA

1. - 5. júl 2011

Bulletin
Nitra, milá Nitra 2011

zostavili: Pavol Ferčák, Ľudmila Bistáková
sadzba: Peter Jánsky
foto: archív odd. kultúry MsÚ v Nitre,
archív spoluusporiadateľov a účinkujúcich
tlač: ars spektrum, s.r.o.
náklad: 500 ks

Zmena programu vyhradená!

HLAVNÍ USPOŘADATELIA:

MESTO NITRA

NITRIANSKY SAMOSPRÁVNY KRAJ

RÍMSKOKATOLÍCKA CIRKEV BISKUPSTVO NITRA

SPOLUUSPOŘADATELIA:

DIVADLO
ANDREJA
BAGARA
V NITRE

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV SAV V NITRE
BULHARSKÝ KULTÚRNY INŠTITÚT
DOM MATICE SLOVENSKEJ V NITRE
MD PRODUCTION
NITRIANSKA TURNAJOVÁ SPOLOČNOSŤ
PONITRIANSKE MÚZEUM
SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA SILNÝCH MUŽOV
SPOLOK POLIAKOV A ICH PRIATEĽOV NA SLOVENSKU
SZUŠ ARS STUDIO
SZUŠ ART PEGAS
ZVÄZ SLOVENSKÝCH FILATELISTOV, KLUB 52-51 PRI DMS V NITRE

Nitra, milá Nitra...

DNI NITRANOV VENOVANÉ VÝZNAMNÝM
OSOBNOSTIAM HISTÓRIE I SÚČASNOSTI NITRY
PRIBINOVE A CYRILU-METODSKÉ SLÁVNOSTI

1.-5.júl 2011

POD ZÁŠTITOU PREZIDENTA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
IVANA GAŠPAROVIČA
A PRIMÁTORA MESTA NITRY
JOZEFA DVONČA

- 900. výročie vzniku prvej Zoborskej listiny
- 1140. výročie prvej písomnej zmienky o Nitre

ZOBORSKÁ LISTINA Z ROKU 1111

Tohtoročné slávnosti Nitra, milá Nitra ponúkajú možnosť pripomenúť dnešným Nitranom túto národnú historickú pamiatku a jej prostredníctvom priblížiť poznatky o našom meste a niektorých jeho významných obyvateľoch z čias pred takmer tisícročím.

Okrem nitrianskych súvislostí, ktoré má tento 900-ročný dokument Diecézneho archívu Nitrianskeho biskupstva, sa k nemu viaže i niekoľko celoslovenských prvenstiev:

-je najstarším datovaným listinným originálom vydaným na Slovensku a týkajúcim sa ho celým svojím obsahom,

-je najstaršou rozsudkovou listinou nielen na Slovensku, ale i v celom bývalom Uhorsku.

Po formálnej stránke je to kráľovská rozsudková listina v tzv. príjemcovskom vyhotovení, ktorú po vyšetrovaní kráľovským splnomocnencom spisali v Nitre, pravdepodobne v Nitrianskej kapitule. Právnu silu a záväznosť jej dalo privesenie pečate, v tomto prípade záhrebskeho biskupa Manasisa, ktorá sa však časom stratila. Napriek svojmu veku je listina na pergamente rozmerov 56 x 32cm s necelými dvadsaťjeden riadkami latinského textu, napísaného kaligrafickým písmom doby svojho vzniku, tzv. diplomatickou minuskulou, veľmi dobre zachovaná. Predmetom súdeného sporu bolo právo benediktínskeho opátstva sv. Hypolita z vrchu Zobor na tretinu trhového mýta a poplatkov zo všetkého obchodovania v Nitre, Dvoroch, na brodoch cez rieku Váh a v Trenčíne, ktorú daroval klášturu kráľ Štefan I. (998 – 1038). Keďže o tomto darovaní v tridsiatych rokoch 11.storočia sa nezachoval písomný doklad (asi vôbec nevznikol a donácia sa uskutočnila len ústne), dokazovali túto skutočnosť svedectvami významných starších i mladších obyvateľov Nitry - hodnostárov cirkvi, župy i mesta. Proti kráľovským vyberačom daní, ktorí sponchybnili výsadné práva zoborského kláštora a sice hradnému stotníkovi Porkovi, jeho

zástupcovi Etejovi a ich spoločníkom Markovi a Magiugovi, pod prisahou v hradnej katedrále v prítomnosti ostrihomského arcibiskupa Vavrinca a kráľovského zmocnenca Batonu, inak tiež Nitrana, svedčili v prospech zoborského opáta Gaufreda (Godefreda) pamätníci štefanskej donácie – vtedajší nitriansky župan Una, jeho predchodca Bača (Bacha), ďalej dvaja osemdesiatnici Deda (Veda?) a Kače (Cace), synovia niekdajšieho župana Bukvoňa (Buquen). Po nich iní ctihodní kmeti - Penet, Sejun, Martin, syn Markov, Peter (Petre, Perre?), Kup (Cup), Zbyša (Subissa), Figa a Peregrin, trhový sudca. Po pamätníkoch donácie prisahou potvrdilo odvtedy nepretržite uplatňovanie práva zoborských mníchov i jedenásť súčasných miestnych celebrit v čele s úradujúcim županom Mojžišom (Moyses), členovia Nitrianskej kapituly – dekan Lambert, učiteľ kapitulnej školy Viliam (gramaticus Willermus), knázi miestnych kostolov Vavrinec (presbyter Laurentius) a Bohumil (presbyter Godefrius), ďalej piati kanonici kapituly – Martin, syn knáza Mateja (Martinus, filius Mathei presbyteri), Mikuláš, syn Pestrejov (Nicolaus, filius Pestrei), Hektor, syn Ulfoda, Daniel a Poško (Posco). Posledným svedkom bol Jaroslav, syn zmocnenca Batonu (Iaresclau, filius eiusdem cause pristaldi Batona).

Text z roku 1111 je s určitými odlišnosťami zachovaný v listine kráľa Žigmunda z roku 1414, potvrdzujúcej práva zoborského opátstva na prijmy uvedené v listine z roku 1111 a tiež sa nachádza v Diecéznom archíve v Nitre. Z rozdielov medzi oboma verziami textu sa dá predpokladať, že jestvoval ešte jeden variant listiny z 1111, zhotovený začiatkom 13. storočia, ktorý je dnes nezvestný.

V odbornej literatúre text Zoborskej listiny uverejnili Fejér v VII. diele svojho diplomatára (1835), Fejérpataky v práci o listinách kráľa Kolomana (1892), Hodál v práci o nitrianskej katedrále (1930), Branecký v dejinách zoborského kláštora (1945), Stanislav v 3. diele dejín slovenského jazyka, Marsina v slovenskom diplomatári (1971) a i. Kritickým rozborom formy i obsahu listiny sa zaoberali Fejérpataky (1892), Erdélyi (1917), Szentpétery (1923) a Marsina (1961, 1963).

Okrem predmetu vlastného súdneho sporu, ktorý sa časom stal menej dôležitým, obsahuje Zoborská listina z roku 1111 natrvalo pre nás významné skutočnosti o tom, že Nitra na prelome 11. – 12. storočia mala kapitolu, niekoľko kostolov, školu (najstaršiu známu na Slovensku) a dokladá mená prvých štyroch nitrianskych županov. Pre svoju jedinečnosť, dobu vzniku, historickú i kultúrnu hodnotu, ako aj dôležitosť nielen pre Nitru, ale i pre dejiny Slovenska, je Zoborská listina z roku 1111 zapísaná do Zoznamu národných kultúrnych pamiatok v archívoch Slovenska pod číslom 2. Za zmienku stojí, že reprezentovala Slovensko v jeho expozícii na svetovej výstave v kanadskom Montreale v roku 1970.

Dr. Marián R. Zemene, Nitra, 22.6.2011.

Vázulova veža

17.30 výstava
DEJINY NITRY Sprístupnenie 1. časti expozície
 súborného rezbárskeho diela Štefana Réckeho

Etnológ a historik Anton Štefko predstavi dve zo štrnástich sekvencií súborného diela s názvom „Prichod solúnskych bratov“ a „Zoborské listiny“. Sekvencia „Zoborské listiny“ zobrazuje benediktínskych mnichov kláštora sv. Hypolita okolo roku 1111 pri práci – opisovaní kníh.

GALÉRIA MLYNY

15.00 výstava
OBRIE SOCHY Z PIESKU
GOLDEN SAND FESTIVAL NITRA 2011

Slávnostné otvorenie medzinárodnej súťažnej prehliadky moderného piesočného sochárskeho umenia pod záštitou riaditeľa Opery SND Petra Dvorskeho

Golden Sand Festival láme rekordy. V Galérii Mlyny vyrastie postupne až osemnásť soch z piesku, čím festival v Nitre týmto číslom pokoril stredo európsky rekord v počte pieskových soch stojacich v nákupnom stredisku. Na festivale sa odprezentujú sochári z ôsmich krajín: Belgicka, Česka, Holandska, Írska, Japonska, Portugalska, Slovenska a Talianska.

Výstava potrvá od 3.7. do 14.8.2011

PEŠIA ZÓNA

16.00 **SZUŠ ART PEGAS - POPOLUDNIE**
MLADÝCH TALENTOV

SZUŠ ART PEGAS je akreditovaná školou Ministerstvom školstva SR od roku 2006 a svoju činnosť začala 1. septembrom 2007. Zúčastňuje sa rôznych podujatí nielen na Slovensku, ale i v Európe a vo svete. Napriek krátkemu pôsobeniu sa škola môže pochváliť viacerými vynikajúci úspechmi študentov vo všetkých ateliéroch, či už v hudobnom, divadelnom, tanečnom alebo výtvarnom ateliéri.

SVÄTOPLUKOVO NÁMESTIE

18.30 **SLAVICA FEST III. ročník** Medzinárodného
 folklórného festivalu za účasti slovanských súborov.

Cieľom medzinárodného folklórného festivalu Slavica fest je každoročná prezentácia folklórnych súborov z jednotlivých slovanských krajín a etnik. Tento rok sa uskutoční už tretí ročník v rámci podujatia Nitra, milá Nitra 2011. Na festivale vystúpia folklórne súbory nielen zo Slovenska, ale aj z Bieloruska, Bulharska, Poľska a Srbska.

21.00 **SLÁVNOSTNÉ PREDSTAVENIE SÚSOŠIA**
SV. KONŠTANTÍNA A METODA Z PIESKU

ZÁVEREČNÝ KONCERT
MEDZINÁRODNÉHO FESTIVALU
SAKRÁLNEJ HUDBY MUSICA SACRA

Účinkujú: Cappella Istropolitana
 Spevácky zbor Lúčnica
 Luigi Cherubini: rekviem c-mol pre miešaný zbor a orchester
 Diriguje Adrián Kokoš

Pri príležitosti slávnosti Nitra, milá Nitra vzniklo na Svätoplukovom námestí pieskové súsošie „sv. Konštantín a Metod“ podľa rovnomennej bronzovej predlohy umiestnenej na úpäti Nitrianskeho hradu, ktorú v roku 1990 zhotovila akademická sochárka Ludmila Cveňgrošová. Súsošie z piesku, ktoré svojou výškou aspiruje na titul Najväčšie pieskové súsošie v strednej Európe, vyhotovil autor Radovan Živný

Symbolickým mostom spájajúcim hodnoty minulých vekov so súčasnosťou je i Medzinárodný festival sakrálnej hudby Musica sacra, ktorý sa stal každoročne očakávanou udalosťou kultúrneho života nášho mesta. Festival vznikol roku 1991 ako súčasť projektu Slovenská Nitra, jeho 21. ročník vyvrcholí slávnostným koncertom na Svätoplukovom námestí v podaní orchestra Cappella Istropolitana a speváckeho zboru Lúčnica.

16.00 NITRIANSKE KAPELY SWINGLESS JAZZ ENSEMBLE, JAMESTOWN, TRAFIKA, TRY

Swingless Jazz Ensemble je študentský jazzový orchester zložený zo študentov SZUŠ Heleny Madariovej v Nitre a konzervatórii. Orchester hrá štandardný jazzový repertoár doplnený o skladby latinsko-amerických rytmov, muzikalové skladby a rockové skladby. Vznikol v septembri 1999 pri ZUŠ v Mojmirovciach, neskôr pôsobil pri SZUŠ ARS Studio. V súčasnosti sa nachádza pri Súkromnej základnej umeleckej škole Heleny Madariovej v Nitre. Orchester hráva pri rôznych príležitostiach, akými sú recepcie, plesy, svadby, narodeninové oslavy, ako aj pravidelné koncerty v rôznych kaviarenských zariadeniach.

Jamestown „Sme kapela hrajúca a žijúca z Nitry. A viac vedieť netreba. Treba iba vidieť a počuť“, hovoria o sebe členovia mladej rockovo-experimentálnej kapely, ktorá vznikla v roku 2009. Majú za sebou viacero úspešných koncertov nielen v Nitre, ale aj v širšom okolí. Na slávnostiach Nitry, milá Nitra to bude ich premiéra.

Trafika Cieľom kapely je ohraničiť širokospektrálnosť. Kapela o sebe tvrdí, že sú „iba nadšenci, ktorí sa v ťažkom emocionálnom rozpoložení snažia o čo najracionalnejšie správanie“. Trafika sa venuje rôznym štýlom – od rocku cez alternatív & funky, blues & pop až po underground.

Try. Pociatok fungovania kapely možno datovať do roku pána 2008. V tomto zložení však funguje niečo vyššie roka. Kapela sa ubera cestou alternatívneho moderného progresívneho rocku.

3. júl od 10.00 NITRIANSKY JARMOK

14.00 MEDZINÁRODNÉ FOLKLÓRNE SÚBORY (SLAVICA FEST)

14.00 STRETNUTIE VETERÁNOV

18.00 REGIÓNNI SLOVENSKEHO FOLKLÓRU A FOLKLÓR AJ TROCHU INAK

FS Váh, Bačovské trio, Trombitási Stefánikovi,
Nebeská muzika, Dareband

3. júl 🌞 nedeľa

NITRIANSKY HRAD

Katedráhy chrám - Bazilika sv. Emerána

15.00 SV. OMŠA V POĽSKOM JAZYKU

Celebruje Andrzej Drogos, SDS

16.00 IV. ORGANOVÝ KONCERT SPOLKU POLIAKOV A ICH PRIATEĽOV NA SLOVENSKU z obdobia XIII – XXI. storočia

*Spev: Wiesław Pawlak (Poľsko), Kristína Hanzénová (Slovensko),
Organ: Marcin Jurezyk (Poľsko), Małgorzata Scibak (Poľsko),
Jozef Hanbálek (Slovensko), Husle: Alexandra Glebocka (Slovensko)*

Program koncertu:

1. J. Pachelbel (Nemecko): Partita „Ach was soll ich Sinder machen“ 7. časť (chorál, variácia I, II, III, IV, V, VI)
2. Tabulatúra Jana z Lublina XVI. storočia (Poľsko) - 2 tance: „Zaklulam się cierniem“ a „REX“
3. Varšavská Organová Tabulatúra XVII. storočia (Poľsko)- „Toccata in a“
4. Jan Podbielski XVII. storočia (Poľsko)- „Preludium in D“
5. Józef Furmanik XIX. storočia (Poľsko)- Druhá prelúdia na tému poľských piesní „Bogurodzica“ a „Kto się w opiekę“
6. Władysław Żeleński XIX/XX. storočia (Poľsko)- „3-hlasové preludium D-dur“ 7. Kalisz.
- XX. storočia (Poľsko) – Partita na tému poľskej piesne „Jezu, Jezu do mnie przyjdź“
8. Marian Sawa XX/XXI. storočia (Poľsko)- „Tanczone Obrazki“
9. Marian Sawa - Preludium na tému poľskej kostolnej piesne
10. Theodor Dubois (Francúzsko) XIX. storočia - Toccata G-dur

5. júl 🌞 pondelok

SYNAGÓGA

11.00 FORUM SLAVICA

*III. ročník Medzinárodnej vedeckej konferencie
Forum Slavica, Dni Slovanov www.slavica.sk*